Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta | Lausunto 16.11.2016 | 1/2 TEM/1402/03.01.01/2016

Viite: HE 197/2016; Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain muuttamisesta

VASTINELAUSUNTO VALIOKUNNALLE (TYV)

Yleistä

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä saamiensa lausuntojen johdosta työ- ja elinkeinoministeriöltä vastinelausuntoa.

Työajan sijoittelua koskevat rajoitukset

EK ry, Suomen yrittäjät ry ja Suomen Matkustajalaivayhdistys kiinnittivät lausumissaan huomiota voimassa olevan kotimaanliikenteen työaikalain 5 §:ään, jossa säädetään työajan sijoittelusta. Lausumien mukaan työajan sijoittelua koskevia rajoituksia olisi tullut lakihankkeen yhteydessä purkaa. Hallituksen esityksessä pykälään ei kuitenkaan ehdoteta muutoksia, vaan säännös jäisi voimaan nykyisen sisältöisenä.

Lain 5 §:n mukaan säännöllinen työaika on sijoitettava kello 07 ja 17 väliseksi ajaksi. Tästä voidaan poiketa, jos työntekijät asuvat aluksessa ja työ järjestetään vuoroihin. Lisäksi säännöksestä voidaan poiketa työehtosopimuksella.

Kotimaan matkustaja-alusliikenteen osalta on voimassa yleissitova työehtosopimus, jonka mukaan yhdenjaksoinen säännöllinen vuorokautinen työaika voidaan tarvittaessa sijoittaa lain 5 §:stä poiketen. Tältä osin työntekijöillä on oikeus korotettuun palkkaan. Työehtosopimusta sovelletaan työhön aluksissa:

- joiden bruttovetoisuus on enintään 500 tonnia ja,
- jotka kuljettavat enintään kaksi ajoneuvoa ja,
- jotka eivät kuljeta pääsääntöisesti rahtia.

On myös aluksia, joihin kotimaan matkustaja-alusliikenteen työehtosopimusta ei voida soveltaa, eivätkä ne ole ominaisuuksiltaan sellaisia, joissa voisi asua ja sen kautta hyödyntää mahdollisuutta teettää työtä vuoroissa. Jos työnantajalla tällaisessa tilanteessa on työvoimatarvetta kello 17 jälkeisenä aikana, hänen vaihtoehdot ovat:

a) Sijoittaa säännöllinen työaika kello 07 ja 17 väliseksi ajaksi ja teettää muuhun ajankohtaan sijoittuva työ ylityönä. Ylityön määrää rajoittaa kuitenkin sisävesiliikenteen työaikadirektiivin säännökset.
b) Työnantaja voi sopia 5 §:stä poikkeamisesta työntekijöiden yhdistyksen kanssa tehdyllä työehtosopimuksella.

Esitystä valmisteltaessa arvioitiin vaihtoehtoa, jossa säännöllisen työajan sijoittamista koskevista vaatimuksista olisi luovuttu. Tämä olisi mahdollistanut säännöllisen työajan sijoittamisen erityisesti sellaiseen ajankohtaan, jolloin palveluille on kysyntää. Jos alusta olisi tarve käyttää enemmän kuin työntekijöiden työaika sallisi, olisi ollut mahdollista teettää työtä vuoroissa. Muutoksille ei löytynyt yksimielisyyttä. Työehtosopimusten palkkausjärjestelmät rakentuvat voimassa olevan lain työajan sijoittelua koskeville säännöksille.

Ylityön enimmäismäärä

Suomen Matkustajalaivayhdistys ehdottaa, että esityksestä poiketen ylitöiden keskimääräinen enimmäismäärä olisi 30 tuntia viikkoa kohden (esityksessä 8 tuntia) ja keskimääräinen viikoittainen työaika ei saa ylittää 70 tuntia.

Sisävesiliikenteen työaikadirektiivin mukaan vuotuinen työaika saa olla enintään 2304 tuntia. Työsuhteen ollessa vuotta lyhyempi, enimmäistyöaika suhteutetaan työsuhteen pituuteen. Hallituksen esityksessä ehdotettu enimmäistyöaika vastaa direktiivin enimmäismäärää (40 säännöllisen työajan työtuntia + 8 ylityötuntia viikossa 48 viikon aikana).

Päivittäiset lepoajat

EK ja Suomen Matkustajalaivayhdistys ehdottivat muutoksia päivittäisiä lepoaikoja koskevaan 11 §:ään. Muutos ei liittyisi sisävesiliikenteen työaikadirektiivin täytäntöönpanoon. Valmisteltaessa arvioitiin vaihtoehtoja säännöksen kehittämiseksi, mutta asiassa ei saavutettu yhteisymmärrystä.

Viikkolepo

Suomen Matkustajalaivayhdistys ehdottaa 12 a §:n 1 momenttiin lisäystä, jonka mukaan viikoittainen 30 tunnin viikkolepo voitaisiin antaa keskimääräisenä jonkin pidemmän ajan kuluessa. Muutos voisi johtaa ristiriitaan sisävesiliikenteen työaikadirektiivin kanssa, sillä direktiivi edellyttää sitä enemmän lepopäiviä, mitä enemmän tehdään peräkkäisiä työpäiviä.

Nico Steiner
Vanhempi hallitussihteeri